

Bernard-Henri Lévy: Lidandet saknar mening!

En av de "nya" franska filosoferna har besökt Stockholm med anledning av att hans bok Bernard-Henri Lévy "Barbari med mänskligt ansikte" ges ut på svenska. Theodor Kallifatides träffade honom.

DET KAN INTE VARA många läsare som har undgått att märka att det i Frankrike har dykt upp en grupp "nya" filosofer, vilka med stor effektivitet och skicklighet har lyckats få nytt liv i den ideologiska diskussionen både i Frankrike och i Italien.

Men det första Bernard-Henri Lévy, en av dessa "nya" filosofer för är att förneka att det finns en sådan grupp. Lévy's bok "Barbari med mänskligt ansikte" kommer ut i dagarna på den heroiske René Coeckelberghs förlag. Av denna anledning har Lévy hamnat i samma huvudstad som såg Descartes dö i februari 1650.

Lévy är en gänglig, mycket vaccinerad man i trettioårsåldern. Han alar utan att leta efter orden. Hans familj utplånades i ett nazistiskt koncentrationsläger. Själv var han med i Paris i maj 1968 om maosit, vilket dock inte hindrar honom att döpa maj 68 till världens största anti-kommunistiska demonstration". Han var i Bangladesh hos gerillan och det var där hans ögon öppnades för de rättrogna kommunisternas "barbari". Det var där han konfronterades med och genomskådade det kommunistiska pratet om "den historiska nödvändigheten" som rättfärdigade masslidandet, och han tog avstånd från masslidandet.

Bernard-Henri Lévy.

— Lidandet har ingen mening fastslår han. De allra flesta filosofer har velat visa att det finns en mening med lidandet, det är därför som de är dödens filosofer!

Lévy är en lysande talare och han är en lysande stilist. Han fabricerar den ena slagfärdigheten efter den andra, han rör sig alldeles obesvärat inom de stora filosofiska traditionerna, men det är bara till synes. Hans filosofi och hans metod att filosofera är mycket typiskt "fransk".

Det finns ingen som helst anknytning till någon av de mo-

derna anglosaxiska filosoferna, han refererar aldrig till någon av vårt sekels största filosofer och fredskämpar som Bertrand Russell; Lévy's diskussion rör sig utslutande inom den franska intellektuella traditionen och den del av den tyska metafysik som har inkorporerats med den franska.

Solsjenisyns vittnesmål om Stalins terror gav Lévy den definitiva insikten; stalinismen var inte en episod på marxismens väg till fullkomlighet, stalinismen och dess fason var en konsekvens av marxismen, teorin var inte oskyldig till praktikens mardrömmar. Just detta är också en av "de

nya" filosofernas centrala teser. Om lägren i Tyskland var nazistiska, så var lägren i Sovjet marxistiska. Argumentet är inte nytt, det är bara ett mera effektivt sätt att säga att marxismen är ett totalitärt system — och detta har påpekats av många.

Man kan kanske vara överens om att alla totalitära system är av ondo, men man behöver inte därmed avstå från att se skillnaderna, när man nu har kostat på sig att se skillnaden mellan fascismen och nazismen — att dra allt över en kam är också kännetecknet för totalitarism.

En annan central tes för Lévy är att själva existensen av ett samhälle också är grunden till maktens existens. "Fursten är ett uttryck för världen", heter denna insikt på franska och Lévy'sk retorik. Insikten är dock gammal, mycket gammal; redan hos Platon finner man den. Problemet har alltid varit fördelningen av makten, om man nu inte vill gå tillbaka till en form av liv som inte inkluderar en samhällslik existens. Om var och en av oss levde sina dagar helt isolerad på sin egen ö skulle ju frågan om makt aldrig uppstå.

Det krävs dock minst två människor, av olika kön dessutom, för att garantera livets existens och när det gäller makt är två människor en för mycket.

Men också på det konstruktiva planet blir Lévy ganska vag. Han är en briljant polemiker, om än inte alltid saklig, men han har inga medikament i sin påse. Han tror inte länge på någon form av organiserad politisk verksamhet. Mot denna har han dock inget annat att ställa än vad han kallar en "moralisk attityd", ett an-

nat namn för Kants välbekanta etiska imperativ.

Men inte heller Kant lyckades ju stoppa Hitler!

Allt detta är inte särskilt uppseendeväckande. Märkligt blir det när Lévy börjar tala om att han förespråkar "en pessimistisk filosofi", när han redovisar sin tro på något som han kallar "det radikalt onda", ett elände som till råga på allt inte låter sig definieras.

Problemet är att "det radikalt onda" alltid definieras av dem som har makt att göra det; att talet om "det radikalt onda" är ett radikalt steg bakåt och bort från den humanistiska tradition som definierade "det onda" som brist på kunskap, en tanke vars yttersta konsekvens är att man bygger skolor i stället för fängelser.

Det är givetvis klart att Lévy inte har några fängelser för ögonen. Jag anar hans vision av ett värdigt liv, fritt från lidande och auktoriteter, och jag delar denna vision. Men vägen dit? Det är frågan, som en viss dansk prins skulle ha sagt.

"Barbari med mänskligt ansikte" är i långa stycken en stor estetisk njutning och utgivaren René Coeckelberghs är att gratulera. Jan Bergs översättning är utomordentlig, och om jag skall gnälla om något — det är ju det jag får betalt för bl. a. — får det bli att det är ganska tunnslätt med fotnoter. En vanlig svensk läsare kan inte förutsättas vara helt bevandrad i den franska diskussionen, och om man ogillar fotnoter kunde man lösa problemet med en inledande essä; den skulle behövas.

Theodor Kallifatides